Lietas arhīva Nr. A42-00894-20/34
ECLI:LV:ADRJJTN:2020:0710.A420277219.4.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Jelgavā 2020. gada 10. jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Apšeniece

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu /pers. A/ pieteikumā par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru anulētu ziņas par /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/ deklarēto dzīvesvietu, izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rojas novada domes (turpmāk – dome) priekšsēdētāja 2019. gada 17. septembra lēmumu Nr. 162 (turpmāk – Lēmums) pieteicējai /pers. A/ atteikts anulēt ziņas par trešo personu – /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/ – deklarēto dzīvesvietu īpašumā /adrese/ (turpmāk – īpašums), jo tam nav tiesiska pamata.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, kurā norāda, ka viņai zemesgrāmatā ir reģistrētas īpašuma tiesības uz zemi un ½ domājamo daļu no īpašuma ēkām. Īpašuma tiesības uz atlikušo ½ domājamo daļu īpašuma zemesgrāmatā nav reģistrētas. Pieteicējai piederošajā īpašumā savu dzīvesvietu ir deklarējušas trešās personas, kurām pieteicēja lūdza sniegt informāciju, uz kāda tiesiska pamata tās ir deklarējušas savu dzīvesvietu pieteicējas īpašumā, bet atbilde netika saņemta. Trešajām personām nav tiesiska pamata dzīvot pieteicējai piederošajā īpašumā, kā arī deklarēt tur savu dzīvesvietu, jo ne trešo personu, ne /pers. H/, ne /pers. I/, ne /pers. J/ īpašuma tiesības uz īpašumu nav reģistrētas zemesgrāmatā. Nav arī īres vai nomas līgums, vai dokumenti, kas apliecina trešo personu tiesības deklarēt dzīvesvietu īpašumā uz laulības, radniecības, svainības vai cita likumiska vai līgumiska pamata. Apstāklis, ka /pers. J/ 2018. gada 20. jūnijā ir iesniegusi zvērinātam notāram iesniegumu par mantojuma pieņemšanu un apstiprināšanu mantojuma tiesībās, nerada viņai īpašuma vai valdījuma tiesības uz īpašumu, kā arī tiesības dot piekrišanu trešajām personām lietot īpašumu un deklarēt tajā dzīvesvietu. Turklāt mantojuma lietā ir iestājies noilgums, un /pers. J/ nav likumiska pamata saņemt mantojuma apliecību un uz tās pamata reģistrēt īpašuma tiesības zemesgrāmatā. Domei bija pienākums anulēt ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu īpašumā.

[3] Rakstveida paskaidrojumā dome pieteikumu neatzīst, norādot, ka pieteicējai ir īpašuma tiesības tikai uz ½ domājamo daļu no īpašuma ēkām. Tātad ½ domājamā daļa no īpašuma ēkām pieder citai personai. No pieteicējas izdotās ģenerālpilnvaras /pers. K/ izriet, ka viņa apzinās, ka ½ domājamā daļa no īpašuma ēkām pieder citai personai. Lietā iesniegtie dokumenti un pieteicējas apgalvojumi par to, ka mantojuma lietā ir iestājies noilgums un /pers. J/ nav ne īpašuma, ne valdījuma tiesības uz īpašumu, apliecina, ka lietā pastāv civiltiesisks strīds. Trešās personas apliecina, ka faktiski dzīvo īpašumā, ko neapstrīd arī pieteicēja.

[4] Trešās personas rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un norāda šādus apsvērumus.

[4.1] Trešās personas nav pārkāpušas dzīvesvietas deklarēšanas noteikumus. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka trešās personas, 2013. gadā deklarējot dzīvesvietu īpašumā, būtu sniegušas nepatiesas ziņas. Trešajām personām nepieder īpašums, taču tiesiskais pamats būt deklarētām īpašumā nav zudis saskaņā ar līgumu vai tiesas spriedumu. /pers. B/ ir īpašuma ½ domājamās daļas mantinieces /pers. J/ meita, un savu dzīvesvietu trešās personas kopš 2013. gada maija deklarēja radinieku īpašumā uz mutiskas vienošanās pamata. Trešo personu un /pers. J/ starpā nav noslēgts īres vai nomas līgums. /pers. B/ un /pers. J/ savstarpējā vienošanās par īpašuma lietošanu nav apstrīdēta, trešās personas īpašumu lieto nepārtraukti, īpašumā ir sasniedzamas saziņai ar valsti. Ziņu anulēšana par trešo personu deklarēto dzīvesvietu nav izmantojama, lai risinātu jautājumu par viņu tiesībām dzīvot īpašumā. Ja dome anulētu ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu, tā iejauktos privāttiesiskā strīdā. Dome varēs anulēt ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu tikai tad, ja būs stājies spēkā spriedums civillietā, ka trešajām personām nav tiesību dzīvot īpašumā. Šāda sprieduma lietā nav.

[4.2] Pieteicēja un trešās personas dalīti lieto īpašumu, tām ir zināma faktiskā īpašuma dalītās lietošanas kārtība. Pieteicēja nevar ietekmēt otra īpašnieka tiesības uz īpašuma iegūšanu un šo tiesību ierakstīšanu zemesgrāmatā.

[4.3] Domei, saņemot iesniegumu par deklarētās dzīvesvietas anulēšanu, ir pienākums pārbaudīt deklarētās dzīvesvietas tiesisko pamatojumu – iegūt un apstrādāt informāciju, taču ne izvērtēt ieinteresēto personu pretējos viedokļus un izšķirt to savstarpējos strīdus.

Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka trešās personas būtu zaudējušas īpašuma lietošanas tiesības.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds par to, vai domei ir tiesisks pamats anulēt trešo personu deklarētās dzīvesvietas īpašumā.

[6] Deklarētās dzīvesvietas anulēšanas tiesiskais pamats ir noteikts Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12. pantā. Atbilstoši tā pirmajai daļai ziņas par deklarēto dzīvesvietu anulē, ja: 1) dzīvesvietas deklarētājs vai viņa likumiskais pārstāvis, vai dzīvesvietas deklarētāja vai viņa likumiskā pārstāvja pilnvarota persona, deklarējot dzīvesvietu, sniegusi nepatiesas ziņas; 2) attiecīgajai personai nav tiesiska pamata dzīvot deklarētajā dzīvesvietā.

Minētā tiesību norma sniedz izsmeļošu uzskaitījumu gadījumiem, kādos iestādei ir pienākums anulēt ziņas par personas deklarēto dzīvesvietu. Pieteicējas ieskatā domei bija jākonstatē, ka trešajām personām nav tiesiska pamata būt deklarētām īpašumā un uz tā pamata jāanulē ziņas par viņu deklarēto dzīvesvietu.

Piemērojot Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12. panta pirmās daļas 2. punktu, kā domei, tā tiesai ir pienākums pārliecināties, kas veido trešo personu tiesisko pamatu dzīvot deklarētajā dzīvesvietā un vai trešo personu tiesiskais pamats dzīvot deklarētajā dzīvesvietā ir zudis.

Par Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12. panta pirmās daļas 2. punktā minēto tiesisko pamatu dzīvot deklarētajā dzīvesvietā kalpo likums, līgums vai tiesas spriedums. Tādējādi tiesiskais pamats zūd, pamatojoties vai nu uz likumu, līgumu vai tiesas spriedumu (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 15. maija sprieduma lietā Nr. SKA-291/2012 8. punkts*).

[7] Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 11. panta pirmo daļu iestādei ir tiesības pēc savas iniciatīvas, bet pienākums pēc citu personu iesnieguma pārbaudīt deklarēto ziņu patiesumu, tai skaitā atbilstību valsts reģistros iekļautajām ziņām, kā arī to, vai deklarētājam ir tiesisks pamats deklarēt dzīvesvietu pēc attiecīgās adreses. Arī atbilstoši Ministru kabineta 2003. gada 11. februāra noteikumu Nr. 72 "Kārtība, kādā anulējamas ziņas par deklarēto dzīvesvietu" 2. punktam iestāde personas deklarācijā sniegtās ziņas par deklarēto dzīvesvietu anulē, pamatojoties uz iesniegumu vai iestādes rīcībā esošajiem dokumentiem, pēc šo ziņu pārbaudes normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un motivēta lēmuma pieņemšanas par deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšanu.

Likumdevējs ir piešķīris pilnvaras iestādei pašai pārbaudīt to, vai personai ir tiesisks pamats deklarēt dzīvesvietu attiecīgajā adresē. Šī pārbaude ietver arī faktisko apstākļu pārbaudi. Tādēļ tiesai, pārbaudot lēmuma par deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšanu tiesiskumu, jāpārliecinās, vai iestāde tiesiski un pareizi veikusi arī faktisko apstākļu pārbaudi (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-395/2009 13. punkts*).

No Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 7. pantā noteiktās dzīvesvietas deklarēšanas iestādes kompetences izriet, ka iestādei jāreģistrē ziņas par deklarēto dzīvesvietu un jānodrošina personas sniegto ziņu datorizētu apstrādi, aizsardzību, saglabāšanu, kā arī aktualizēšanu Iedzīvotāju reģistrā; jāpārbauda deklarēto ziņu patiesumu, kā arī pēc savas iniciatīvas jāveic dzīvesvietas reģistrāciju.

Tas nozīmē, ka domei, saņemot pieteicējas iesniegumu (*lietas 30. lapa*) anulēt ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu īpašumā, bija pienākums pārbaudīt trešo personu deklarētās dzīvesvietas tiesisko pamatojumu. Taču jāņem vērā, ka likumdevējs iestādes kompetenci ir aprobežojis ar pārbaudes apjomu, kas aptver informācijas iegūšanas un apstrādes funkciju, bet nav piešķīris kompetenci izvērtēt ieinteresēto personu pretējos viedokļus un izšķirt to savstarpējos strīdus.

[8] Lietā nav strīda par to, ka dzīvesvietu īpašumā /pers. B/ ar saviem bērniem ir deklarējusi 2013. gadā, kā tiesisko pamatu norādot mutisku vienošanos ar īpašuma ½ domājamās daļas mantinieci – savu māti /pers. J/. /pers. C/ kā /pers. B/ laulātais deklarējis dzīvesvietu īpašumā 2016. gadā. Tāpat lietā nav strīda, ka pieteicēja ir īpašuma ½ domājamās daļas īpašniece, kuras īpašuma tiesības ir reģistrētas zemesgrāmatā (*lietas 44. lapa*).

Pieteicēja apšauba trešo personu tiesisko pamatu būt deklarētām īpašumā, jo uzskata, ka /pers. B/ mātes /pers. J/ iesniegumi par mantojuma pieņemšanu un apstiprināšanu mantojuma tiesībās (*lietas 46 –49., 52.–55. lapa*) nerada /pers. J/ īpašuma vai valdījuma tiesības uz īpašumu, attiecīgi arī viņa nevar dot piekrišanu citām personām deklarēt savu dzīvesvietu īpašumā. Turklāt pieteicēja arī izsaka savas šaubas par /pers. J/ likumisko pamatu saņemt mantojuma apliecību, uz kuras pamata varētu tikt reģistrētas īpašuma tiesības zemesgrāmatā.

Novērtējot pieteicējas argumentus, tiesa secina, ka dome pamatoti ir identificējusi civiltiesiska rakstura nesaskaņu pastāvēšanu starp pieteicēju un trešajām personām. Šo domstarpību cēlonis ir īpašuma piederība. Pieteicēja kā īpašuma ½ domājamās daļas īpašniece faktiski apšauba otras īpašuma daļas īpašnieka īpašuma tiesības un no tām izrietošo priekšrocību dot piekrišanu trešajām personām deklarēt savu dzīvesvietu īpašumā. Minētie apstākļi norāda uz to, ka starp pieteicēju un trešajām personām pastāv civiltiesiska rakstura strīds par trešo personu tiesībām dzīvot īpašumā. Tādējādi tiesa atzīst, ka dome pirms Lēmuma izdošanas pareizi ir konstatējusi lietas faktiskos apstākļus un, secinot, ka starp pieteicēju un trešajām personām pastāv civiltiesiska rakstura nesaskaņas, pamatoti atteicās izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu.

Gadījumā, ja pastāv strīds starp nekustamā īpašuma īpašnieku un nekustamajā īpašumā dzīvojošu personu par tiesībām dzīvot nekustamajā īpašumā, šāds strīds risināms Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Deklarētās dzīvesvietas ziņas anulējamas vienīgi tad, kad Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīts, ka personai nav tiesību dzīvot nekustamajā īpašumā. Dzīvesvietas deklarēšanas jēga atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3. panta pirmajai daļai ir nodrošināt, lai valstij būtu zināma adrese, kurā persona ir sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Līdz ar to reģistrētajām ziņām par personas dzīvesvietu maksimāli jāatbilst reālajai situācijai. Tādējādi, ja nekustamajā īpašumā reāli dzīvojošas (tajā sasniedzamas) personas tiesību tajā dzīvot neesība nav konstatēta ar tiesas spriedumu un persona uz tiesas sprieduma pamata nav izlikta no šā nekustamā īpašuma, tad nav saskatāms pamats neatzīt personas tiesības deklarēt dzīvesvietu šajā adresē (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-31/2008 12. punkts*).

Tas nozīmē, ka deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšana principā nav domāta situācijai, kurā persona reāli dzīvo deklarētajā dzīvesvietā. Tiesa akcentē, ka deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšana šādos gadījumos ir veicama tikai pēc civiltiesiskā strīda galīgas atrisināšanas, proti, trešo personu izlikšanas no īpašuma uz tiesas sprieduma pamata.

[9] Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1. pants noteic, ka likuma mērķis ir panākt, lai ikviena persona būtu sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Mērķis tiek īstenots, personai brīvi izraugoties savu dzīvesvietu. Persona pati deklarē savu dzīvesvietu un dzīvesvietas deklarēšanas iestāde iesaistās tikai tad, ja persona nepilda likumā noteiktos pienākumus. Šāds secinājums atbilst likumdevēja mērķim akcentēt personas iniciatīvu dzīvesvietas deklarēšanā (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 10. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-311/2006 8. punkts*). Dzīvesvietas deklarēšana vai nedeklarēšana (ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšana) nekādi neietekmē nekustamā īpašuma lietošanas tiesības, proti, minētās darbības nedz rada, nedz izbeidz tās (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-31/2008 12. punkts*).

Tā kā dzīvesvietas deklarēšana balstās uz personas pašas iniciatīvu, nevis iestādes representām funkcijām, no trešo personu paskaidrojumiem tiesai nerodas šaubas, ka tās ir ieinteresētas saglabāt savu dzīvesvietas deklarāciju īpašumā. Par to, ka trešās personas īpašumā dzīvo un ir sasniedzamas, pārliecinājās kā dome, tā arī tiesa, un par šo faktu pēc būtības lietā strīds nepastāv. No lietas materiāliem izriet, ka trešās personas deklarētajā dzīvesvietā ir sasniedzamas, jo visu uz īpašumu sūtīto korespondenci ir saņēmušas. /pers. B/ norāda, ka viņas bērni arī apmeklē skolu pēc deklarētās dzīvesvietas.

[10] Tiesa norāda, ka pieteicējai nav tiesisku šķēršļu lūgt anulēt ziņas par trešās personas deklarēto dzīvesvietu, pamatojoties uz Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12. panta pirmās daļas 2. punktu, taču pirms šāda lūguma izteikšanas viņai atbilstošā kārtībā ir jāpierāda, ka trešo personu tiesiskais pamats dzīvot īpašumā ir zudis. Tā kā civiltiesisko strīdu tiesā par trešo personu tiesībām dzīvot īpašumā pieteicēja nav iniciējusi, pašvaldības kompetencē nav to izlemt pēc saviem ieskatiem. Tikai pēc tam, kad būs stājies spēkā tiesas spriedums par trešo personu izlikšanu no īpašuma, pieteicēja atkārtoti varēs vērsties pašvaldībā ar prasījumu anulēt ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu īpašumā, un pašvaldībai būs tiesisks pamats izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu.

Ja pašvaldība jau sākotnēji būtu anulējusi ziņas par trešo personu deklarēto dzīvesvietu īpašumā, tā būtu iejaukusies privāttiesiskā strīdā un ārpus normatīvajos aktos noteiktās kompetences atrisinājusi to ar administratīviem līdzekļiem. Taču šāda situācija nav pieļaujama. Lēmums ir tiesisks administratīvais akts.

[11] Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies. Konstatējot, ka kāds labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikums nav iestājies, tiesai nav pamata apmierināt prasījumu (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-118/2007 10. punkts*).

Ievērojot iepriekš norādīto, tiesa secina, ka šobrīd, pirms civilprocesuālā kārtībā nav atrisināts pieteicējas un trešo personu starpā pastāvošais strīds par likumīgo pamatu dzīvot īpašumā, nepastāv priekšnoteikumi, lai izdotu pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par trešo personu deklarētās dzīvesvietas anulēšanu īpašumā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru anulētu ziņas par /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/ deklarēto dzīvesvietu, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese L. Apšeniece